

„Ratując jedno życie, ratujesz cały świat”. Dzieci Ireny Sendlerowej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017, s. 208–209.
- Źródło: Andrzej Szczypiorski, *Początek*, Warszawa, s. 51–52.
- Źródło: Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017, s. 208–209.
- Źródło: Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017, s. 127.
- Źródło: Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017, s. 216.
- Źródło: Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017, s. 385.
- Źródło: Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017, s. 159.
- Źródło: Andrzej Szczypiorski, *Początek*, Warszawa 1988, s. 51–53.
- Źródło: Władysław Broniewski, *Ballady i romanse*, [w:] *Wiersze i poematy*, Warszawa 1970, s. 128–129.
- Źródło: Anna Mieszkowska, *Matka dzieci Holocaustu: historia Ireny Sendlerowej*, Warszawa 2004, s. 116.

„Ratując jedno życie, ratujesz cały świat”. Dzieci Ireny Sendlerowej

Boris Saktsier, *Korczak i Dzieci Getta*, 2008

Źródło: domena publiczna.

Prawdziwe nazwisko Wandy Rotenberg brzmiało Bela Elster. W czasie II wojny światowej ukrywała się po aryjskiej stronie, gdzie była łączniczką żydowskiego podziemia. Wiedziała, jak wygląda sytuacja żydowskich dzieci w getcie. Miała też świadomość, ile odwagi i wysiłku wymaga od Polaków ich ratowanie i ukrywanie poza gettem. Po latach w prostych, ale bardzo wymownych słowach wspominała Irenę Sendlerową:

“ Kto miał szczęście ją poznać, mógł liczyć, że przeżyje¹.

Twoje cele

- Poznasz sytuację żydowskich dzieci w czasie II wojny światowej.
- Dowiesz się, jakie działania podejmowała Irena Sendlerowa wraz ze swoimi współpracownikami w celu ratowania żydowskich dzieci z getta.
- Określisz konsekwencje zmiany tożsamości oraz życia w ukryciu, które dotknęły wiele żydowskich dzieci.
- Przeanalizujesz fragmenty tekstów poruszających problem Holokaustu.

Przeczytaj

Dzieci w getcie warszawskim

Działalność Ireny Sendlerowej i jej łączniczek

Irena Sendlerowa powtarzała często:

„ Jak ktoś tonie, trzeba mu podać rękę. A w czasie wojny cała Polska tonęła we krwi. Żydzi tonęli podwójnie. Żydowskie dzieci – potrójnie.

Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017, s. 5.

Irena Sendlerowa (1910–2008)

Źródło: domena publiczna.

Irena Sendlerowa, z domu Krzyżanowska – córka lekarza i oddanego działacza społecznego, który bezpłatnie leczył swoich najbiedniejszych pacjentów, od dziecka miała zacięcie społecznikowskie. Po przerwaniu studiów polonistycznych najpierw podjęła pracę w Sekcji Opieki nad Matką i Dzieckiem Obywatelskiego Komitetu Pomocy Społecznej Wolnej Wszechnicy Polskiej pod kierownictwem [Heleny Radlińskiej](#), później w Zarządzie Miejskim m.st. Warszawy. Do jej podstawowych obowiązków należało sprawowanie opieki

nad matkami posiadającymi nieślubne dzieci oraz mieszkańcami osiedla dla bezrobotnych i bezdomnych na Annopolu.

Po wybuchu II wojny światowej Irena Sendlerowa wraz ze swoimi współpracownikami szybko zaangażowała się w niesienie pomocy warszawskiemu gettu, w którym znaleźli się także jej przyjaciele. Będąc posiadaczką upoważnienia wydanego przez władze niemieckie, mogła swobodnie poruszać się po dzielnicy żydowskiej. Organizowała przepustki dla chcących uciec z getta Żydów, przemycała pożywienie, lekarstwa, w tym bezcenne wówczas szczepionki **Weigla** na **tyfus**. W 1943 roku została aresztowana przez gestapo. Dzięki zaangażowaniu współpracowniczek i łapówce zorganizowanej przez Żegotę udało ją się wydostać z więzienia na Pawiaku, gdzie była bita i torturowana. Po wybuchu powstania warszawskiego pracowała jako pielęgniarka w punkcie sanitarnym.

Literaturoznawca Michał Głowiński, zawdzięczający swoje życie w dużej mierze właśnie Sendlerowej, wspominał:

“Pamiętam jej wizytę w getcie. [...] Była młoda, drobna, ładna, zdecydowanie ładna. I moja babka powiedziała do niej: „Pani Ireno, jak pani przychodzi do tego mieszkania, to tak jakby do domu wchodził uśmiech”.

Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017, s. 111–112.

W 1942 roku rozpoczęła się w getcie warszawskim wielka akcja wysiedleńcza, w wyniku której około 75 proc. jego mieszkańców zostało wywiezionych do obozów śmierci.

Reakcją Polaków zaangażowanych w pomoc ludności żydowskiej było utworzenie Rady Pomocy Żydom „Żegota”, która łączyła reprezentantów stronnictw politycznych związanych z rządem londyńskim oraz przedstawicieli partii żydowskich. Działacze „Żegoty” zajmowali się m.in. udzielaniem pomocy finansowej Żydom ukrywającym się po aryjskiej stronie, zdobywaniem metryk chrztu, organizacją mieszkań, pożywienia, opieki medycznej.

Sendlerowa jeszcze przed rozpoczęciem współpracy z organizacją wraz z grupą zaufanych osób pomagała Żydom, organizowała schronienie wyprowadzanym z getta dzieciom. Kiedy została kierownikiem referatu dziecięcego w „Żegocie”, jej działania otrzymały finansowe i organizacyjne wsparcie, co pozwalało działać na większą skalę.

Irena Sendlerowa nigdy nie wymieniła dokładnej liczby dzieci, które zostały uratowane przez nią i jej współpracowników. Szacuje się, że udało się ocalić około 2,5 tysiąca żydowskich dzieci oraz wspomóc wielu dorosłych Żydów chcących się wydostać z getta

bądź ukrywających się po aryjskiej stronie. Irena Sendlerowa często powtarzała, że było ich za mało.

W 1965 roku otrzymała tytuł [Sprawiedliwej wśród Narodów Świata](#). W 2003 roku Prezydent RP przyznał Irenie Sendlerowej [Order Orła Białego](#) „za bohaterstwo i niezwykłą odwagę oraz za szczególne zasługi w ratowaniu życia ludzkiego”¹.

Słownik

aryjska strona (dzielnica)

(aryjski = pochodzący z białej rasy, mający jasną skórę) – obszar miasta zamieszkiwany przez ludność nieżydowską, w Warszawie przez Polaków, na którym nie wolno było przebywać Żydom

permanentny

(łac. *permanens*) – nieprzerwanie trwający

reglamentacja

(fr. *réglementation*) – regulowanie bądź ograniczanie kupna, produkcji lub sprzedaży pewnych artykułów. W czasie okupacji niemieckiej reglamentacja była przede wszystkim elementem polityki dyskryminacji Polaków i Żydów. Na kartki sprzedawano cukier, czarny chleb, mąkę, marmoladę, kawę zbożową, ziemniaki, tłuszcz i mięso.

szmalcownik

(niem. *Schmalz* – smalec, w gwarze złodziejskiej *szmal* – pieniądze) – w okresie okupacji hitlerowskiej w Polsce osoba, która wymuszała na kimś, zwykle na Żydzie, okup pod groźbą zadenuncjowania, wydania w ręce Gestapo

tyfus

(łac. *typhus* – odurzenie, zaćmienie świadomości) – groźna bakteryjna choroba zakaźna, przenoszona na człowieka przez wszy ludzkie; przyczyna epidemii i śmierci milionów ludzi w historii świata

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Zapoznaj się z prezentacją multimedialną dotyczącą sposobów ratowania żydowskich dzieci z warszawskiego getta. Po obejrzeniu materiału stwórz mapę myśli, na której uwzględnisz najważniejsze etapy tych działań oraz zagrożenia, na które byli narażeni ratujący i ratowani.

- Ratowanie dzieci z getta

- Działania

- -
 -
 -
 -

- Zagrożenia

- -
 -
 -
 -

Polecenie 2

Zastanów się, jakie cechy i uzdolnienia musiały posiadać osoby zaangażowane w ratowanie żydowskich dzieci z getta. Uwzględnij pełnione przez nie funkcje.

Osoby koordynujące akcję

[np. Irena Sendlerowa]

Łączniczki

i współpracowniczki Ireny

Sendlerowej

wyprowadzające dzieci

z getta

Polacy decydujący się

ukrywać żydowskie dzieci

po aryjskiej stronie

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Oceń prawdziwość zdań. Zaznacz w tabeli P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

Zdanie	P	F
Utworzenie getta warszawskiego miało na celu ułatwienie władzom niemieckim eksterminacji narodu żydowskiego.	P ☐	F ☐
Irena Sendlerowa mieszkała na terenie warszawskiego getta, dlatego miała stały kontakt z mieszkańcami dzielnicy.	P ☐	F ☐
Rada Pomocy Żydom „Żegota” została utworzona przez Polaków zaraz po rozpoczęciu II wojny światowej, aby nieść pomoc Żydom ukrywającym się poza gettem.	P ☐	F ☐
Duży wpływ na postawę Ireny Sendlerowej w czasie wojny miał klimat jej rodzinnego domu oraz idee, w których została wychowana.	P ☐	F ☐
W ratowanie żydowskich dzieci w czasie II wojny światowej zaangażowana była większość polskiego społeczeństwa.	P ☐	F ☐
Żydowskie dzieci wyprowadzane z getta otrzymywały nową tożsamość, która miała pomóc w ukrywaniu ich poza zamkniętą dzielnicą.	P ☐	F ☐

Ćwiczenie 2

Prześledź wszystkie wypowiedzi Ireny Sendlerowej, które pojawiają się w prezentacji multimedialnej. Wskaż te problemy, które były najtrudniejsze do rozwiązania w działalności związanej z ratowaniem żydowskich dzieci:

☐ nadmierna uczuciowość

☐ brak wsparcia ze strony najbliższej rodziny, strach o własne dzieci

☐ niepewność co do ostatecznego powodzenia prowadzonej akcji

☐ brak narzędzi do skutecznego wsparcia dzieci, które doświadczyły głębokiej traumy

☐ skłonność do perfekcjonizmu

☐ świadomość samotności i strachu, których doświadczają jej żydowscy podopieczni

Przeczytaj poniższe wypowiedzi. Wyjaśnij, jaki obraz Sendlerowej się z nich wyłania, podając jak najwięcej cech kobiety.

“ Chciałabym, żeby zachowała się pamięć o wielu szlachetnych ludziach, którzy narażając własne życie, ratowali żydowskich braci, a których imion nikt nie pamięta. Ale pamięć nasza i następnych pokoleń musi też zachować obraz ludzkiej podłości i nienawiści, która kazała wydawać wrogom swoich sąsiadów, która kazała mordować. Moim marzeniem jest, żeby pamięć stała się ostrzeżeniem dla świata, oby nigdy nie powtórzył się podobny dramat ludzkości.

(wypowiedź Ireny Sendlerowej podczas uroczystości wręczenia jej nagrody im. Jana Karskiego w 2003 r.).

“ Proszę gorąco, abyście nigdy nie robiły ze mnie żadnej bohaterki, bo to by mnie ogromnie zdenerwowało”.

[Cyt. za: Anna Mieszkowska, *Matka dzieci Holocaustu: historia Ireny Sendlerowej*, Warszawa 2004, s. 11]

“ Łzy napływały do oczu matek, które powierzały nam swoje pociechy [...] Jak ciężko było każdej z nich puścić drobną rączkę swojego malca!... Kto mógł przewidzieć, czy zobaczą się kiedyś znowu?

[Cyt. za: Anna Mieszkowska, *Matka dzieci Holocaustu: historia Ireny Sendlerowej*, Warszawa

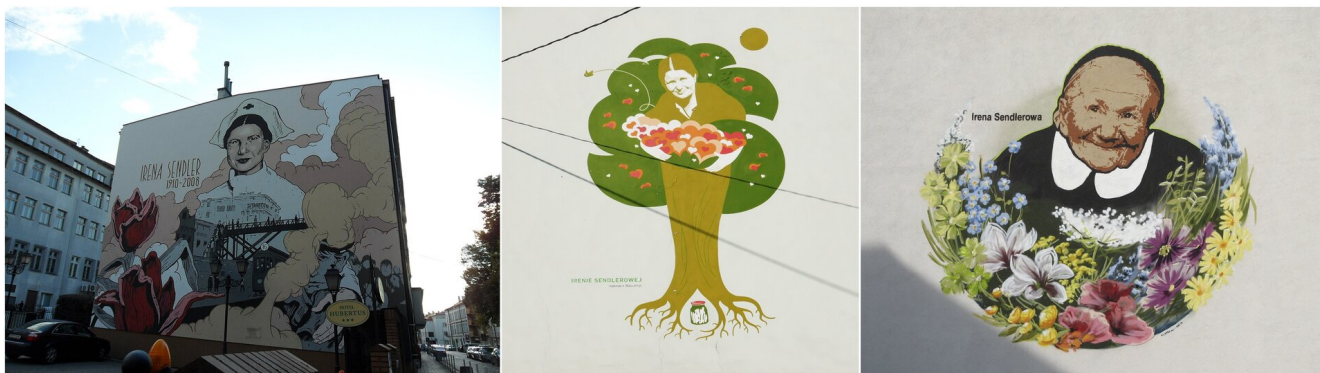
2004, s. 21]

“ Gdy po czterdziestu latach jeden z ocalonych zapytał Sendlerową, jak matka mogła go oddać do obcych ludzi, odpowiedziała: - Matka oddała pana z miłości... [Cyt. za: Anna Mieszkowska, *Matka dzieci Holocaustu: historia Ireny Sendlerowej*, Warszawa 2004, s. 116]

Ćwiczenie 4

Przyjrzyj się miejskim muralom poświęconym Irenie Sendlerowej. Wskaż jak najwięcej ich elementów symbolicznych oraz wyjaśnij ich znaczenie.

Źródło: 1. Emilio2005, CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons; 2. CC 0; 3. Abraham, CC BY-SA 4.0, via Wikimedia Commons.

Przeczytaj fragment wspomnień Ireny Sendlerowej dotyczących Racheli, jednej z osób żydowskiego pochodzenia, którym udzieliła pomocy. Wyjaśnij, z czym była związana dwoistość uczuć, które miała względem Sendlerowej Rachela.

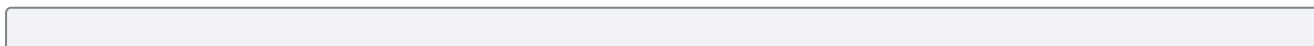
((Anna Mieszkowska

Matka dzieci Holocaustu: historia Ireny Sendlerowej

Zmaltretowana, nieszczęsna Rachela, nie mając właściwie innego wyjścia, znając mnie dobrze, zaufała mi i poszła ze mną. Umieściłam ją w dość bezpiecznym miejscu. I od tej chwili zaczął się w jej życiu nowy okres. [...] Później, jak to często bywało w życiu konspiracyjnym, ukrywająca się przechodziła z jednego lokum do drugiego, w zależności od licznych sytuacji. Po kilkakrotnych przenosinach aktualni opiekunowie już nie znali prawdziwego pochodzenia Racheli. I wtedy na jej drodze stanął młody inżynier, [...] który zakochał się w bardzo ładnej, dobrej i miłej dziewczynie, noszącej już oczywiście inne imię i nazwisko. Ze względu na konieczne wówczas zachowanie najdalej posuniętej ostrożności nikt z jej otoczenia nie znał całej prawdy. Rzecz jasna, i ona sama była zmuszona milczeć. [...] Rachela – teraz już Karolina, znalazła w Stanisławie prawdziwego przyjaciela i opiekuna. On zupełnie nie znał jej pochodzenia. [...] Po wyzwoleniu stworzyła ze Stanisławem normalny, dobry dom, mają udaną córkę. Ale ani mąż, ani córka nigdy nie poznali tajemnicy jej pochodzenia. Zaraz po wojnie, kiedy spotkałyśmy się przypadkowo na ulicy, po pierwszym wybuchu obustronnej radości z powodu, że udało nam się przeżyć to całe piekło, powiedziała mi: „Pamiętaj, że Rachela zginęła tam za murami razem z całą rodziną, tu żyje zupełnie inny człowiek”. Po czym pierwszy raz widziałam ją płaczącą. Płakała długo, jakby we łzach chciała utopić swą tragiczną przeszłość, wszystkie tamte złe dni. Łzami żegnała się z domem rodzinnym, swoim życiorysem, z przeszłością. [...] Nigdy nie wraca do

rozmów na te tematy. Przed spotkanymi znajomymi z dawnych czasów udaje kogo innego. Ze mną, jedyną osobą znającą jej przeszłość, łączy ją specyficzna bliskość. Są okresy, kiedy mnie unika. Czasem nie widzimy się po dwa, trzy lata. Są to okresy, w których udaje się jej zapomnieć choć trochę o przeszłości. [...] Czasem jednak nadchodzi ją bezgraniczna tęsknota za utraconymi bliskimi, rodzeństwem, rodzicami, za środowiskiem, w którym wzrastała od dziecka. Wówczas odwiedza mnie, szuka ze mną kontaktu. [...] Nigdy jej nie narzucam swego towarzystwa, bo wiem, że jeśli mnie unika, to znaczy, że jest szczęśliwa, bo żyje życiem męża, córki, swego obecnego otoczenia.

Źródło: Anna Mieszkowska, *Matka dzieci Holocaustu: historia Ireny Sendlerowej*, Warszawa 2004, s. 116.

Zapoznaj się z fragmentem książki Andrzeja Szczypiorskiego *Początek*. Zdecyduj, czy historię żydowskiego chłopca opisaną przez autora można określić mianem tragicznej. Sformułuj dwa argumenty.

((Andrzej Szczypiorski

Początek

Siostra Weronika [...] uczyła dzieci znaku krzyża, ale także nowych imion i nazwisk, całej ich krótkiej i skomplikowanej przeszłości, która była kłamstwem. Przez to kłamstwo miały się dzieci mozolnie przebijać do nowej prawdy życia. [...] Ale starsze dzieci dźwigały wielkie ciężary. Siedmioletni Arturek, chłopiec o dobrym wyglądzie, ale niedobrym spojrzeniu, zdradzającym utajony głęboko sentyment wyklętej rasy, odrzucał nową osobowość.

– Jak ci na imię? – pytała siostra Weronika.

– Artur.

– Nie mów tak. Na imię ci Władzio. Powtórz!

– Artur! – Dlaczego jesteś taki uparty, Władziu? Twój tatuś był stolarzem, nazywał się Gruszka. Przecież pamiętasz, Władziu...

– Był dentystą. Nazywał się doktor Mieczysław Hirschfeld. Siostra przecież wie najlepiej.

– Wiem. Nie zaprzeczam. Ale musisz o tym zapomnieć. Nazywasz się Władzio Gruszka. Twój ojciec był stolarzem.

– Możemy się umówić, że był stolarzem. Wiem, o co chodzi. Niech siostra o tym pamięta, dobrze?

– Będę pamiętała. Więc jak ci na imię!

– Władzio Gruszka, syn stolarza.

Uśmiechał się szyderczo. Wzruszał ramionami. Spojrzenie miał wyzywające. Przez chwilę siostra Weronika nienawidziła Władzia.

Wymykał się jej. Ale trwało to krótko. Myślała

– „Nie wypuszczę go do końca wojny. Jeżeli go wypuszczę, zginie tylko po to, żeby zrobić na złość”. W tym sensie nie zrobił jej na złość. Przeżył

wojnę. Wyrósł na niewysokiego, krótkowzrocznego mężczyznę. Nazywał się Władysław Gruszecki. Jego biografia była skomponowana w sposób wyrafinowany i elegancki, lecz nie całkiem przekonujący. Należał do ludzi, którzy nie znali umiaru. [...] Nie potrafił się już rozstać z wielością swym istnień. Ojciec Władysława Gruszeckiego był zarówno dentystą, jak stolarzem. Stomatolog, uprawiający stolarskie hobby, tak to ujmował w późniejszych latach. Drzewo genealogiczne Władysława Gruszeckiego wykazywało wiele dziwacznych luk, przy wielu zawiłych rozgałęzieniach. Pochodzenie było szlacheckie, sięgało czasów przedrozbiorowych. Przodkowie byli miecznikami, podsędkami i chorążymi, bo w wieku chłopięcym Władysław Gruszecki wielokrotnie czytał *Trylogię* Henryka Sienkiewicza i upodobał sobie jej bohaterów. Był to polonus jak się patrzy. Nosił wąsy sumiaste. W rozmowach wtrącał niekiedy, od niechcenia, bardzo swobodnie, rozmaite zwroty, matowe od patyny dawności. Powiadał – „Panie dzieju!”. [...] A nawet zdarzało się, że powiadał – „przec” – i tego było już za wiele, nawet dla bardzo wyrozumiałych słuchaczy.

Odpowiedź:

Argument I:

Argument II:

Źródło: Andrzej Szczypiorski, *Początek*, Warszawa 1988, s. 51–53.

Tekst do ćwiczeń 7, 8, 9

((Władysław Broniewski

Ballady i romanse

Słuchaj dziewczeczko! Ona nie słucha...

„To dzień biały, to miasteczko...”

Nie ma miasteczka, nie ma żywego ducha,

po gruzach biega naga, ruda Ryfka,
trzynastoletnie dziecko.

Przejeżdżali grubi Niemcy w grubym tanku.
(Uciekaj, uciekaj Ryfka!)

„Mama pod gruzami, tata w Majdanku...”
Roześmiała się, zakręciła się, znikła.

I przejeżdżał znajomy, dobry łyk z Lubartowa:
„Masz, Ryfka, bułkę, żebyś była zdrowa...”
Wzięła, ugryzła, zaświeciła zębami:
„Ja zaniósę tacie i mamie”.

Przejeżdżał chłop, rzucił grosik,
przejeżdżała baba, też dała cosik,
przejeżdżało dużo, dużo luda,
każdy się dziwił, że goła i ruda.

I przejeżdżał bolejący Pan Jezus,
SS-mani go wiedli na męki,
postavili ich oboje pod miedzą,
potem wzięli karabiny do ręki.

„Słuchaj, Jezu, słuchaj, Ryfka, sie Juden,
za koronę cierniową, za te włosy rude,
za to, żeście nadzy, za to, żeśmy winni,
obojeście umrzeć powinni”.

I ozwało się Alleluja w Galilei,
i oboje anieleli po kolei,
potem salwa rozległa się głucha...
„Słuchaj, dziewczeczko!... Ona nie słucha...”

Źródło: Władysław Broniewski, *Ballady i romanse*, [w:] *Wiersze i poematy*, Warszawa 1970, s. 128–129.

Przeczytaj wiersz Władysława Broniewskiego *Ballady i romanse*, a następnie oceń prawdziwość informacji. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

Informacja	P	F
W wierszu Władysława Broniewskiego został podjęty temat martyrologii narodu żydowskiego w czasie II wojny światowej.	P ☐	F ☐
Wiersz Władysława Broniewskiego <i>Ballady i romanse</i> można uznać za peryfrazę <i>Romantyczności</i> Adama Mickiewicza.	P ☐	F ☐
Pojawiająca się w czwartej strofie wiersza Broniewskiego enumeracja ma na celu zwrócenie uwagi odbiorcy na prezentowanie treści, wzmocnienie znaczenia wypowiedzi.	P ☐	F ☐
Przywołanie w utworze Broniewskiego postaci Jezusa Chrystusa ma na celu sakralizację opisywanych zdarzeń.	P ☐	F ☐
Utwór Władysława Broniewskiego <i>Ballady i romanse</i> zalicza się do gatunku literackiego zwanego balladą.	P ☐	F ☐

Informacja	P	F
Pojawiający się w wierszu Władysława Broniewskiego motyw rudych włosów staje się symbolem niewinności narodu żydowskiego doświadczonego przez Holokaust.	P ☐	F ☐

Ćwiczenie 8

Wskaż trzy konkretne elementy, które podkreślają okrucieństwo oraz tragizm losu żydowskiej dziewczynki w wierszu Władysława Broniewskiego, pt. *Ballady i romanse*. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Ćwiczenie 9

Omów symboliczne znaczenie postaci Jezusa Chrystusa pojawiającego w się wierszu *Ballady i romanse* Władysława Broniewskiego.

Dla nauczyciela

Autor: Marta Kulikowska

Przedmiot: Język polski

Temat: „Ratując jedno życie, ratujesz cały świat”. Dzieci Ireny Sendlerowej

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;

3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótownic;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- opisuje sytuację żydowskich dzieci w czasie II wojny światowej i ich losy po wojnie,
- charakteryzuje działalność Ireny Sendlerowej, a zwłaszcza jej sposoby ratowania żydowskich dzieci z getta, na podstawie tekstów biograficznych i wspomnieniowych,
- analizuje teksty literackie poruszające problem Holokaustu,
- formułuje argumenty w dyskusji na temat tragizmu,
- interpretuje symboliczną wymowę miejskich murali związanych z postacią Ireny Sendlerowej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „*Ratując jedno życie, ratujesz cały świat*”. *Dzieci Ireny Sendlerowej*. Poleca uczniom, by zapoznali się z informacjami z bloku tekstowego i obejrzeni uważnie prezentację multimedialną. Prosi zainteresowane osoby, by przygotowały się do przedstawienia kontekstu historycznego i biograficznego wydarzeń opisywanych w e-materiale.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy uczniom cele zajęć oraz wspólnie ustala z nimi kryteria sukcesu. We wstępnej fazie lekcji konieczne jest sprawdzenie wiedzy uczestników zajęć na temat realiów historycznych i uwarunkowań, które spowodowały działalność Ireny Sendlerowej. Uczniowie – eksperci przygotowani wcześniej kreślą tło historyczne wydarzeń, pozostali mogą włączać się do rozmowy. Nauczyciel moderuje dyskusję, sprawdzając, czy uczniowie rozumieją takie pojęcia, jak m.in. Holokaust, getto. Pyta, czy znają postać Ireny Sendlerowej. Podsumowaniem wstępnej fazy lekcji jest notatka w formie mapy myśli, którą uczniowie redagują indywidualnie podczas dyskusji.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie zapoznają się z prezentacją multimedialną i w parach opracowują odpowiedzi do zamieszczonych tam poleceń. Po skończonej pracy następuje jej omówienie. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia wypowiedzi uczniów, udzielając im informacji zwrotnej.

2. Drzewo decyzyjne

Nauczyciel prosi, by uczniowie podzielili się na 4 grupy; będą pracowali metodą drzewa decyzyjnego. Każdej z grup zostaje przydzielony problem do przeanalizowania.

Grupa 1: postawa Ireny Sendlerowej,

Grupa 2: postawa współpracowników Ireny Sendlerowej (łączniczki, zakonnice i inne osoby),

Grupa 3: postawa rodzin zaangażowanych w ratowanie żydowskich dzieci po aryjskiej stronie,

Grupa 4: postawa żydowskich rodzin zmuszonych do rozłąki z dziećmi.

Każda z grup analizuje możliwe warianty decyzji podejmowanych przez wskazane osoby, skupiając się na ryzyku i korzyściach wynikających z tych decyzji, a także na motywacji, którą kierowały się poszczególne osoby.

W każdej grupie powinno powstać drzewo decyzyjne oparte na schemacie:

OSOBA/GRUPA OSÓB

Wariant I: udzielić pomocy

- pozytywne skutki
- negatywne skutki

Wariant II: nie udzielić pomocy

- pozytywne skutki
- negatywne skutki.

Praca trwa ok. 10 min, następnie przedstawiciele każdej z grup relacjonują, jakich dokonano ustaleń.

Warto skłonić uczniów do dyskusji i moralnej oceny postępowania poszczególnych osób. Nauczyciel moderuje wymianę spostrzeżeń, a uczniowie zapisują w zeszytach wnioski.

3. W drugiej części tej fazy lekcji uczniowie wykonują wskazane przez nauczyciela ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”. Warto zwrócić uwagę na ćw. 3 oparte na wypowiedziach Sendlerowej, ćw. 4 związane z interpretacją symboli miejskich murali oraz ćw. 5 i 6 wymagające samodzielnego argumentowania i wnioskowania. Uczniowie pracują w parach, a nauczyciel ocenia poprawność udzielonych przez nich odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. W dyskusji podsumowującej nauczyciel prosi uczniów, by wyjaśnili, jak rozumieją cytaty z Talmudu Babilońskiego: „Jeśli człowiek niszczy jedno życie, to jest tak, jak gdyby zniszczył cały świat. A jeśli człowiek ratuje jedno życie, to jest tak, jak gdyby uratował cały świat”.

Praca domowa:

1. W ramach zadania domowego uczniowie wykonują ćw. 7, 8 i 9 związane z wierszem W. Broniewskiego *Ballady i romanse*.

Materiały pomocnicze:

- Agnieszka Holland, *W ciemności*, Ninateka; Anna Mieszkowska, *Matka dzieci Holocaustu: historia Ireny Sendlerowej*, Warszawa 2004; Anna Bikont, *Sendlerowa. W ukryciu*, Wołowiec 2017.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Prezentacja multimedialna” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.